

Список використаних джерел:

1. Міжнародні стандарти забезпечення свободи вираження поглядів. Збірник публікацій Артиклю 19 / За ред. Тараса Шевченка, Тетяни Олексіюк. Київ, «Фенікс», 2008. 224 с.
2. Україна в міжнародній системі захисту прав людини: теорія і практика / М. М. Антонович. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 382 с.

Лінік С. О.

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
e-mail: 0632417046s@gmail.com

ВИДИ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ

Правопорушеннями є дії чи бездіяльність, що становлять суспільну небезпеку чи шкоду, являють собою протиправні діяння, за які згідно з чинним законодавством передбачена юридична відповідальність. В інформаційній та інших правових сферах правопорушення передбачають порушення чинних норм інформаційного права та прав інших учасників інформаційних правовідносин. Ці порушення є суспільно шкідливими та можуть призвести до ускладнень, додаткових прав та обов'язків для конкретних осіб.

Правопорушення в інформаційній сфері охоплюють як злочини (суспільно небезпечні дії), так і проступки (суспільно шкідливі дії). Вони стосуються різних аспектів, таких як життя і здоров'я особи, власність, національна безпека (включаючи військові та інформаційні аспекти), економічна діяльність і правосуддя [1, с. 251]. Аналіз показує, що проступки є найпоширенішими правопорушеннями в інформаційній сфері, які характеризуються відносно низьким суспільним ризиком, мають місце в різних сферах інформаційної діяльності та призводять до різноманітних

правових наслідків. Відповідно вони поділяються на цивільні, дисциплінарні та адміністративні правопорушення [2].

Цивільними правопорушеннями є порушення нормативних норм, що регулюють інформаційні та майнові відносини, що зачіпають інтереси інформаційних органів, організацій, структур, громадян. Ці злочини завдають шкоди власності та пов'язаним з нею особистим і неособистим інтересам. Залежно від характеру порушення цивільні правопорушення можуть бути договірними, що виникли внаслідок порушення обов'язків цивільного договору, або позадоговірними, що виникли внаслідок недотримання норм цивільного права.

Окремі особи, інформаційні агентства та організації мають право подати позов до суду, щоб вимагати відшкодування збитків або відшкодування за порушення їхніх прав на інформацію. Наприклад, відповідно до ч. 2 ст. 1076 ЦК України клієнт, банк якого розголошує конфіденційну інформацію, має право вимагати відшкодування збитків та моральної шкоди [3].

Дисциплінарна відповідальність за правопорушення в інформаційній сфері стосується протиправних дій, які порушують внутрішню діяльність підприємств, установ, організацій.

Ці правопорушення відбуваються, коли особи, на яких поширюється законодавство про інформацію, не дотримуються своїх прав та обов'язків. До тих, кого визнають винними в дисциплінарних проступках, застосовуються різні заходи покарання, передбачені законодавством про працю, включаючи усні попередження, письмові догани, пониження в посаді, тимчасове відсторонення від виконання обов'язків на час розслідування або звільнення.

Дисциплінарні обов'язки працівників, як правило, викладені в їхніх трудових контрактах, передбачаючи такі очікування, як збереження конфіденційності щодо службової чи банківської таємниці. Наприклад,

очікується, що працівники не розголошують комерційну таємницю стороннім особам і їм забороняється збирати таку інформацію для протиправних цілей, якщо їм стане відомо про її існування.

По суті, система захисту комерційних таємниць у трудових відносинах спрямована на те, щоб працівники, яким довірено конфіденційну інформацію, зберігали конфіденційність, а ті, кому безпосередньо не довірено таку таємницю, утримувалися від її несанкціонованого отримання або використання [4].

Адміністративна відповідальність за правопорушення в інформаційній сфері — це протиправні дії чи бездіяльність, що порушують громадський чи державний порядок, посягають на власність, права і свободи осіб або суперечать встановленим нормативно-правовим актам, що тягне за собою адміністративну відповідальність, передбачену законодавством.

У сучасному ландшафті інформаційних відносин, з постійним розширенням використання інтернету та необхідністю конкурентоспроможної економічної діяльності, захист комерційно цінної та конфіденційної інформації щодо виробництва, технологій, менеджменту, фінансів та інших бізнес-операцій є першорядним. Правовий захист такої інформації, відомої як комерційна таємниця, набуває критичного значення для суспільства [5, с.149].

Законодавчі зміни, зокрема ті, що відображені в Законі України «Про внесення змін і доповнень до Кримінального і Кримінально-процесуального кодексів України та Кодексу України про адміністративні правопорушення» від 28 січня 1994 р., вирішують питання юридичної відповідальності за порушення правового режиму комерційної таємниці [6]. Змінами внесено статті, спрямовані на боротьбу з недобросовісною конкуренцією та несанкціонованим розголошенням комерційної таємниці, сприяючи цілеспрямованому та системному вдосконаленню законодавства

щодо комерційної таємниці. Адміністративну відповідальність за порушення законодавства про комерційну таємницю передбачено ч. 3 ст. 164-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення [7].

Кримінальний Кодекс України передбачає кримінальну відповідальність за такі правопорушення в інформаційній сфері, як: незаконне збирання з метою використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю (ст. 231) (проте публічне оприлюднення, у тому числі через засоби масової інформації, журналістів, громадські об'єднання та професійні спілки інформації про вчинення кримінального чи іншого правопорушення, здійснене з дотриманням вимог законодавства, не є діями, передбаченими цією статтею та не тягнуть за собою кримінальної відповідальності); розголошення комерційної, банківської таємниці або професійної таємниці на ринках капіталу та організованих товарних ринках (ст. 232); приховування або перекручення відомостей про екологічний стан або захворюваність населення (ст. 238) [8].

Поява комерційної таємниці в правових рамках пов'язана з розвитком ринкової динаміки в Україні та зростанням значення інформації в інноваційній економіці. Невирішеність численних питань навколо комерційно цінних конфіденційних даних перешкоджає інтелектуалізації економіки. Зараз існує нагальна потреба в законодавстві, яке б регулювало правовий статус комерційної інформації, поєднуючи приватні та суспільні інтереси відповідно до тенденцій євроінтеграції.

Список використаних джерел:

1. Ліпкан В.А. Засади розвитку інформаційної деліктології / В.А. Ліпкан, Ю.Є. Максименко // Право України. - 2013. - № 10. - 6.249-256
2. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 р. №2657-XII / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 48. Ст.650.
3. Цивільний кодекс України. Прийнятий 16 січня 2003 р. Відомості Верховної Ради України, 2003, №№ 40-44, ст.356

4. Про перелік відомостей, що не становлять комерційну таємницю: Постанова Кабінету Міністрів України від 9 серпня 1993 р. № 611 / Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/611-93-П>
5. Капітаненко Н.П. Адміністративна відповідальність за отримання, використання та розголошення комерційної таємниці за ч. 3 ст. 164-3 КУпАП. Підприємництво, господарство і право. 2019. №5. с.147-150.
6. Про внесення змін і доповнень до Кримінального і Кримінально-процесуального кодексів України та Кодексу України про адміністративні правопорушення: Закон України від 28 січня 1994 р. №3888- XII / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1994, № 19, ст.111.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Прийнятий 7 грудня 1984 р. Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. Додаток до №51. Ст. 1122.
8. Кримінальний кодекс України. Прийнятий 5 квітня 2001р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – №25–26. – Ст. 131.

Негребецький В. В.

кандидат юридичних наук, доцент,
НДІ вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України,
e-mail: vladislavnegrebetsky@gmail.com

**ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ТА ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗАХИСТУ
ПРАВ, СВОБОД І БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ
СФЕРІ: ОГЛЯД КРИМІНАЛІСТА**

В умовах глобалізації та інформатизації цифрового суспільства та широкого впровадження інформаційних технологій особливого значення набуло питання захисту прав, свобод і безпеки людини в інформаційній сфері. В інформаційній мережі Інтернет фактично ведеться цілеспрямована інформаційна війна. В соціальних мережах та інших інформаційних ресурсах нерідко розміщуються та поширюються фейкові новини. Фейк у перекладі з англійської «fake» означає – «фальшивка», «підробка», «обман». Таким чином, фейк – це завідомо неправдива інформація. Дезінформація – відомості, що розраховані на введення особи в оману. В умовах воєнного стану поширення фейків може загрожувати суверенітетові